

GHIDUL **autorităților locale din Moldova**

Uniunea Europeană și Guvernarea Locală: Oportunități pentru Moldova

Scopul Ghidului

Ghidul este elaborat în vederea pregătirii autorităților publice locale din Republica Moldova pentru negocierile de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Acesta este destinat tuturor autorităților locale și regionale, societății civile, mass-media și populației la nivel local, cu scopul de a spori gradul de conștientizare a valorilor și principiilor Uniunii Europene și a structurilor sale instituționale.

Ghidul are obiective practice, punând la dispoziție informații utile pentru conducerea politică, aleșilor locali (primarilor și consilierilor locali), personalului tehnic și angajaților din cadrul primăriilor, în special celor implicați în activități legate procesul de aderare la UE pentru a-i ajuta să înțeleagă mai bine agenda dialogului UE - Republica Moldova, negocierile de aderare, etapele și procedurile de accesare a fondurilor oferite de UE pentru implementarea cerințelor cadrului legislativ european (Acquis Communautaire).

Ghidul conține linkuri către platforme oficiale, care oferă acces la informații mai complete despre subiectele menționate în prezenta publicație.

Dreptul de autor pentru fotografiile utilizate în publicație aparține Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM)

Această publicație a fost elaborată de CALM la inițiativa proiectului PACE Local: Autorități Publice Locale, Implicare Cetățenească, implementat de SALAR International cu sprijinul financiar al Guvernului Suediei, prin intermediul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida). Conținutul publicației nu reflectă neapărat punctul de vedere al SALAR International sau Guvernului Suediei

Abrevierile utilizate

<i>Acquis</i>	<i>Acquis communautaire</i>
<i>AMIF</i>	<i>Fondul pentru Azil, Migrație și Integrare</i>
<i>APL</i>	<i>autoritățile publice locale</i>
<i>CALM</i>	<i>Congresul Autorităților Locale din Moldova</i>
<i>CBC</i>	<i>Cooperarea Transfrontalieră Moldova-România</i>
<i>CEMR</i>	<i>Consiliul Municipiilor și Regiunilor Europene</i>
<i>CoR</i>	<i>Comitetul European al Regiunilor</i>
<i>DCFTA</i>	<i>Acordul de Asociere aprofundată și cuprinzătoare de liber schimb</i>
<i>FEADR</i>	<i>Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală .</i>
<i>FEDR</i>	<i>Fondul European de Dezvoltare Regională (dezvoltare regională și urbană)</i>
<i>FEMAM</i>	<i>Fondul European pentru Afaceri Maritime, Pescuit și Acvacultură</i>
<i>FSE</i>	<i>Fondul Social European Plus (incluziune socială și ocuparea forței de muncă)</i>
<i>GLR</i>	<i>Guvernele locale și regionale</i>
<i>IPA</i>	<i>Instrumentului de Asistență pentru Pre- aderare</i>
<i>LIFE</i>	<i>Acțiune pentru mediu și climă</i>
<i>NALAS</i>	<i>Rețeaua asociațiilor autorităților locale din Europa de Sud-Est</i>
<i>NDICI-GE</i>	<i>Instrumentul de Vecinătate, Dezvoltare și Cooperare Internațională – Europa Globală</i>
<i>M4EG</i>	<i>Programul „Primari pentru creștere economică ” în Moldova</i>
<i>ODD</i>	<i>Obiectivele de Dezvoltare Durabilă</i>
<i>PACE Local</i>	<i>Proiectul Administrație Publică Locală, Implicarea Cetățenească</i>
<i>PADOR</i>	<i>Potential Applicant Data Online Registration</i>
<i>PIC</i>	<i>Codul de identificare a participantului</i>
<i>PNUD</i>	<i>Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare</i>
<i>SALAR</i>	<i>Asociația Suedeză a Autorităților Locale și Regiunilor</i>
<i>Sida</i>	<i>Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională</i>
<i>UE</i>	<i>Uniunea Europeană</i>

Cuprins

Uniunea Europeană: Structură, Principii, Valori.....	3
Instituțiile UE și funcțiile lor principale	5
Comitetul European al Regiunilor	8
Acquis Communautaire	9
Extindere UE, etapele aderării	10
Rolul autorităților locale în aderarea la UE	12
Integrarea Republicii Moldova în UE	13
Stadiul actual al aderării Moldovei.....	13
Funcții și responsabilități în avansarea integrării europene	14
Implicarea autorităților locale în negocierile de pre-aderare și screening.....	15
Rolul CALM în aderarea la UE	16
Fonduri europene: oportunități și provocări pentru autoritățile locale din Moldova.....	19
Instrumente financiare ale UE pentru aderare și autoritățile locale	21
Planul de creștere al UE pentru Moldova.....	24
Proceduri de aplicare pentru fonduri UE	26
Gestionarea proiectelor finanțate de UE	28
Concluzii.....	29

Uniunea Europeană: Structură, Principii, Valori

Scurt istoric

Uniunea Europeană (UE) este o **uniune politică și economică** formată din 27 de state membre, situate predominant în Europa. **Originile sale pot fi urmărite până în perioada de după cel de al Doilea Război Mondial**, având ca scop inițial promovarea păcii și a cooperării economice între națiunile europene. UE a evoluat ca urmare a parcurgerii mai multor etape, de la Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO) și Comunitatea Economică Europeană (CEE), până în prezent la formatul UE, stabilit prin **Tratatul de la Maastricht din 1993**.

Devastarea statelor europene urmare celui de al Doilea Război Mondial scos în evidență necesitatea unei cooperări șmai strânse între națiunile europene pentru a preveni conflictele viitoare și a încuraja redresarea economică. Primul pas major a fost crearea **Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) în 1951** de către Franța, Germania de Vest, Italia și țările Benelux (Belgia, Olanda și Luxemburg). Această comunitate a avut ca scop crearea unei piețe comune pentru industriile cărbunelui și oțelului statelor membre, promovând interdependența economică și reducând riscul de război.

În **1957, Tratatul de la Roma a înființat Comunitatea Economică Europeană (CEE)**, extinzând cooperarea și la alte sectoare, precum agricultura și comerțul. CEE s-a concentrat pe crearea unei piețe comune cu libera circulație a mărfurilor, lucrătorilor, serviciilor și capitalurilor.

Tratatul de la Maastricht, semnat în 1992 și intrat în vigoare în 1993, a creat Uniunea Europeană (UE) bazându-se pe cadrul existent al CEE. Tratatul a introdus o monedă unică (euro), o politică externă și de securitate unificată și drepturi comune de cetățenie. UE a continuat să evolueze prin tratate și extinderi ulterioare, cu noi state membre aderând de-a lungul anilor. **Tratatul de la Lisabona din anul 2009** a simplificat și mai mult structura și procesele decizionale ale UE, consolidând configurația sa actuală.

Principii cheie

UE este fondată pe mai multe principii de bază, incluzând **demnitatea umană, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept și respectarea drepturilor omului**. Comunitatea europeană urmărește să promoveze prosperitatea economică, bunăstarea socială și o Europă puternică și unită. Aceste principii sunt consacrate în tratatele UE și ghidează acțiunile Uniunii atât pe plan intern, cât și în relațiile sale cu lumea largă.

Valori fundamentale ale UE:

- **Demnitatea umană:** *Inviolabilă și trebuie respectată și protejată.*
- **Libertatea:** *Cetățenii au dreptul de a se deplasa și de a-și stabili reședința liber în cadrul Uniunii.*
- **Democrația:** *UE se bazează pe democrația reprezentativă, cetățenii având dreptul de a participa la procesul politic.*
- **Egalitatea:** *Tratamentul egal și nediscriminarea sunt principii fundamentale.*
- **Statul de drept:** *Toate acțiunile UE trebuie să se bazeze pe lege și să fie supuse controlului judiciar.*
- **Respectarea drepturilor omului:** *UE se angajează să promoveze și să protejeze drepturile omului, incluzând drepturile civile, politice, economice, sociale și culturale.*

Alte principii importante:

- **Subsidiaritatea:** *UE ar trebui să acționeze numai acolo unde intervenția sa este mai eficientă decât acțiunea la nivel național, regional sau local.*
- **Proportionalitatea:** *Acțiunile UE ar trebui să se limiteze la ceea ce este necesar pentru a atinge obiectivele tratatelor.*
- **Transparența:** *UE se angajează să aibă procese decizionale deschise și transparente.*
- **Certitudinea juridică:** *Legile UE ar trebui să fie clare, previzibile și accesibile.*
- **Egalitatea în fața legii:** *Toți indivizii ar trebui tratați egal în conformitate cu legea.*

Citiți mai mult

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_en

Instituțiile UE și funcțiile lor principale

✓ Instituții cu putere decizională

1. Consiliul European

- Stabilește direcțiile politice generale
- Format din șefi de stat sau de guvern
- Nu are rol legislativ, dar definește agenda strategică

2. Comisia Europeană

- Propune legislație, aplică tratatele, gestionează bugetul
- Reprezintă UE pe dimensiunea externă și coordonează acorduri internaționale
- Formată din comisari din fiecare stat membru, condusă de un președinte

3. Parlamentul European

- Adoptă legislație împreună cu Consiliul UE
- Aprobă prin vot direct de cetățeni
- Controlează Comisia și aprobă bugetul

4. Consiliul Uniunii Europene

- Reprezintă guvernele statelor membre
- Co-legislator, coordonează politici și votează legi

✓ **Instituții de control și supraveghere**

1. Curtea de Justiție a UE (CJUE)

- Asigură aplicarea corectă a legislației
- Judecă litigiile între state și instituții

2. Curtea Europeană de Conturi

- Auditează utilizarea fondurilor UE
- Promovează transparența și responsabilitatea financiară

3. Banca Centrală Europeană (BCE)

- Menține stabilitatea euro
- Supraveghează sistemul bancar și politica monetară

✓ **Organisme consultative**

1. Comitetul European al Regiunilor (CoR)

- Reprezintă autoritățile locale și regionale
- Emite avize privind politicile ce afectează regiunile

2. Comitetul Economic și Social European (CESE)

- Reprezintă angajatori, lucrători și organizații civice
- Participă la procesul decizional prin avize consultative

✓ Organisme specializate

1. Ombudsmanul European

- Investighează plângeri privind administrarea defectuoasă

2. Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor (AEPD)

- Monitorizează prelucrarea datelor și protecția vieții private

3. Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE)

- Coordonează politica externă și de securitate a UE

4. Parchetul European (EPPO)

- Urmărește penal infracțiuni care afectează interesele financiare ale UE

✓ Interacțiune între instituții

- Legile sunt propuse de **Comisia Europeană**, apoi adoptate de **Parlamentul European** și **Consiliul UE**
- **Curtea de Justiție** asigură legalitatea, iar **Curtea de Conturi** verifică cheltuirea fondurilor
- **Organele consultative** sunt implicate în elaborarea politicilor, iar cele specializate oferă protecție juridică, externă și civică

Citiți mai mult:

- europarl.europa.eu
- commission.europa.eu
- ombudsman.europa.eu
- eca.europa.eu

Comitetul European al Regiunilor

Comitetul European al Regiunilor (CoR) este un **organism consultativ** al Uniunii Europene, creat în 1994, care oferă **voce autorităților locale și regionale** în procesul decizional european.

Acesta reprezintă autoritățile locale și regionale din întreaga Uniune Europeană și oferă consultanță privind noile legi care au un impact asupra regiunilor și orașelor (**70% din toată legislația UE**).

CoR a fost creat pentru a aborda două probleme principale. În primul rând, aproximativ trei sferturi din legislația UE este implementată la nivel local sau regional, astfel încât reprezentanții locali și regionali trebuiau să aibă un cuvânt de spus în dezvoltarea noilor legi ale UE. În al doilea rând, existau preocupări cu privire la un decalaj tot mai mare între public și procesul de integrare europeană; implicarea nivelului de guvernare ales, cel mai apropiat de cetățeni. Crearea acestei entități a fost o modalitate de a reduce acest decalaj.

CoR este o **adunare politică compusă din 329 de membri și 329 de supleanți** din toate țările UE (grupați pe partide politice și conduși de președinte) care au fost aleși la nivel local sau regional (de exemplu primari sau președinți de regiune). Aceștia vin la Bruxelles de până la șase ori pe an pentru a-și prezenta și dezbate opiniile cu privire la legislația propusă și pentru a conveni asupra rezoluțiilor pentru acțiuni ulterioare ale UE.

✓ **Funcții principale:**

- Emite **avize** privind legislația UE care afectează regiunile și orașele (de exemplu sănătate, educație, coeziune, mediu)
- Este **consultat obligatoriu** de Comisia Europeană, Parlamentul European și Consiliul UE în domenii relevante
- Poate sesiza **Curtea de Justiție** dacă nu este consultat corespunzător
- Promovează **principiile subsidiarității, proximității și parteneriatului** în guvernanta UE

✓ **Componentă:**

- Format din **membri aleși la nivel local și regional** din toate cele 27 de state membre
- Mandatul este de **5 ani**, iar membrii sunt numiți de **Consiliul UE**
- Se întrunește în sesiuni plenare la Bruxelles și lucrează prin **comisii tematice** (de exemplu mediu, coeziune, educație)

✓ **Rol democratic:**

- Contribuie la **apropierea UE de cetățeni**
- Încurajează **participarea civică** și implicarea tinerilor politicieni
- Sprijină **inițiative locale**, precum Pactul Verde la nivel local și integrarea migranților.

Citiți mai mult:

https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-committee-regions-cor_en

Acquis Communautaire

Acquis communautaire, adesea utilizat în varianta prescurtată de **acquis**, se referă la legislația acumulată, actele juridice și deciziile judiciare care constituie corpul de drept al Uniunii Europene.

Acesta nu este un document unic, ci cuprinde întreaga legislație a UE, inclusiv tratate, regulamente, directive și jurisprudență, precum și obiective politice, dar și acorduri internaționale legate de activitățile UE. În esență, reprezintă cadrul juridic în care operează toate statele membre ale UE.

Acquis communautaire include:

- **Tratatele:** Documente fondatoare precum *Tratatul privind UE (TUE)* și *Tratatul privind funcționarea UE (TFUE)*.
- **Legislația:** Regulamente, directive și decizii adoptate de instituțiile UE.

- **Jurisprudența:** *Hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE).*
- **Obiective și principii politice:** *Scopurile generale și principiile directoare ale UE.*
- **Acorduri internaționale:** *Acorduri încheiate de UE și statele sale membre.*
- **Importanța pentru țările candidate:** *Țările candidate care doresc aderarea la UE trebuie să accepte și să implementeze întregul acquis în legislația lor națională.*
- **Natura dinamică:** *Acquis-ul este actualizat și dezvoltat constant pe măsură ce UE evoluează, refilectând noi provocări și priorități.*
- **Impactul asupra statelor membre:** *Acesta creează un cadru juridic comun, care leagă toate statele membre.*

Citiți mai mult:

<https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/glossary/acquis.html>

https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary_en#acquis

Extindere UE, etapele aderării

Aderarea la UE se referă la procesul prin care o țară devine membră a Uniunii Europene. Procesul este guvernat de **articolul 49 din Tratatul privind Uniunea Europeană** și implică îndeplinirea unor criterii specifice, cunoscute sub denumirea de **Criterii de la Copenhaga**, care includ demonstrarea unei democrații stabile, a unei economii de piață funcționale și a capacității de a implementa legislația UE. Moldova, împreună cu Ucraina și Georgia, face parte din **Trio-ul de Asociere**, interesate activ de aderarea la UE.

Aspecte cheie ale aderării la UE:

- **Articolul 49 din Tratatul privind Uniunea Europeană:** *Acest articol prezintă condițiile pentru ca o țară să adere la UE.*
- **Criteriile de la Copenhaga:** *Aceste criterii, stabilite în 1993, definesc cerințele pentru aderare, incluzând aspecte politice, economice și juridice.*
- **Procesul de aderare:** *Acesta implică mai multe etape, incluzând aplicarea, statutul de candidat, negocierile și, în cele din urmă, aderarea la UE.*
- **Trio-ul de Asociere:** *Georgia, Moldova și Ucraina fac parte din acest grup care își doresc aderarea la UE.*

UE și autoritățile locale

UE colaborează cu autoritățile locale prin diverse canale, recunoscând **rolul lor crucial în implementarea politicilor și reprezentarea cetățenilor**. Această colaborare include organisme consultative, precum CoR. În plus, Consiliul Municipiilor și Regiunilor Europene (CEMR) servește drept o organizație majoră care reprezintă guvernele locale și regionale din întreaga Europă, Această organizație reprezintă peste 150.000

de autorități locale și regionale prin intermediul asociațiilor naționale ale municipalităților și regiunilor. CEMR pledează pentru o Europă unită, bazată pe autoguvernare locală și regională și democrație.

Rețeaua asociațiilor autorităților locale din Europa de Sud-Est (NALAS) reunește 13 asociații, care reprezintă aproximativ 9000 de autorități locale, direct alese de peste 80 de milioane de cetățeni ai acestei regiuni. NALAS a contribuit semnificativ la împărtășirea experienței UE și la consolidarea capacităților pentru negocieri de aderare de succes.

Congresul Autorităților Locale și Regionale ale Consiliului European, chiar dacă nu este o instituție UE formală, lucrează continuu la implementarea principiilor și valorilor UE legate de democrație, autonomie locală, reforma administrației publice locale, participare și transparență. Congresul este esențial în monitorizarea stării valorilor și principiilor UE, relevante pentru democrația locală și autonomia locală și, astfel, contribuie la consolidarea întregului sistem de administrație publică și a dialogului instituțional național.

Instituțiile UE și autoritățile locale. Instituțiile UE, incluzând Comisia Europeană, Consiliul UE și Parlamentul European, colaborează, de asemenea, cu autoritățile locale în diverse moduri, cum ar fi consultările privind proiectele de legi participarea la proiecte și inițiative.

Cooperare descentralizată, este un proces de cooperarea între autorități locale din diferite țări, incluzând înfirățiri, parteneriate, schimburi, investiții. Cooperarea descentralizată a fost întotdeauna extrem de utilă pentru autoritățile locale în negocierile de aderare, ajutând țările candidate să învețe și să implementeze standardele și regulile UE. Una dintre părțile importante ale cooperării dintre autoritățile locale este promovarea afacerilor, atragerea afacerilor în comunitățile locale și schimburile de afaceri și economice, care sunt încă slab explorate de autoritățile locale din Moldova.

Acestea sunt doar câteva exemple ale modului în care UE și instituțiile sale interacționează și sprijină autoritățile locale în diverse domenii. Colaborările sunt **esențiale pentru implementarea eficientă a**

politicilor și pentru a asigura că acțiunile UE sunt relevante și receptive la nevoile cetățenilor atât la nivel central, cât și local.

Rolul autorităților locale în aderarea la UE

Autoritățile locale și regionale joacă un **rol crucial în procesul de aderare la UE**, fiind adesea responsabile pentru **implementarea a până la 70% din *acquis-ul* UE**. Implicarea lor este esențială pentru a asigura că procesul de aderare este eficient și incluziv, deoarece acestea sunt cele mai apropiate de cetățeni și înțeleg nevoile specifice ale teritoriilor lor.

- 1. Implementarea *acquis-ului*:** *Autoritățile locale și regionale sunt implicate direct în implementarea multor legi și reglementări UE, în special în domenii precum protecția mediului, transportul și politica socială. Ele sunt responsabile pentru aspectele practice ale vieții cotidiene, cum ar fi gestionarea deșeurilor, dezvoltarea infrastructurii și serviciile publice, care sunt adesea guvernate de standardele UE.*
- 2. Promovarea democrației locale și a implicării cetățenilor:** *Autoritățile locale sunt esențiale în promovarea unui sentiment de apartenență și participare în rândul cetățenilor pe parcursul procesului de aderare. Prin implicarea cetățenilor în procesele decizionale, autoritățile locale pot asigura că procesul de aderare este receptiv la nevoile și prioritățile locale. Ele pot, de asemenea, facilita comunicarea și dialogul între cetățeni și instituțiile UE, promovând transparența și responsabilitatea.*
- 3. Îmbunătățirea capacității și a competențelor:** *Aderarea la UE necesită o consolidare semnificativă a capacităților la toate nivelurile de guvernare, iar autoritățile locale au adesea nevoie de sprijin în dezvoltarea competențelor și expertizei necesare. Aceasta poate implica programe de formare, asistență tehnică și schimbul de bune practici cu alte autorități locale din statele membre UE existente. CoR joacă un rol important în sprijinirea autorităților locale și regionale în această privință.*
- 4. Consolidarea cooperării descentralizate:** *UE încurajează cooperarea descentralizată între autoritățile locale din țările candidate și cele din statele membre existente. Aceasta poate implica aranjamente de înfrățire, schimburi inter pares și proiecte comune, care facilitează transferul de cunoștințe și îmbunătățirea capacităților. O astfel de cooperare poate ajuta autoritățile locale din țările candidate să se adapteze la standardele și practicile UE, promovând în același timp înțelegerea reciprocă și cooperarea.*
- 5. Asigurarea coeziunii și a incluziunii:** *Autoritățile locale și regionale joacă un rol vital în asigurarea faptului că beneficiile aderării la UE sunt împărtășite de toți cetățenii și că nimeni nu este lăsat în urmă. Ele pot lucra pentru a aborda disparitățile regionale, a promova incluziunea socială și a asigura că comunitățile locale beneficiază de finanțarea și sprijinul UE. Principiul subsidiarității, care subliniază că deciziile ar trebui luate la nivelul cel mai adecvat, cel mai apropiat de cetățeni, este central în această abordare.*

În esență, autoritățile locale și regionale nu sunt doar implementatori ai politicilor UE, ci și **actori activi în modelarea procesului de aderare**, promovarea democrației locale și asigurarea faptului că beneficiile aderării la UE sunt resimțite la nivelul de bază.

Citiți mai mult:

<https://inet.cnfpt.fr/en/local-authorities/europe-and-local-authorities>

<https://www.kdz.eu/en/news/blog/european-local-government-finances-and-local-autonomy>

https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/e9c53d67-7f38-4174-b03c-b6f137284fc3_en?filename=la_eval_-_executive_summary_en.pdf

Integrarea Republicii Moldova în UE

Stadiul actual al aderării Moldovei

Moldova a solicitat aderarea la UE în martie 2022. Statutul de stat candidat i-a fost acordat în iunie 2022. În decembrie 2023, Consiliul European a decis să deschidă negocierile de aderare cu Republica Moldova. Negocierile oficiale de aderare au început la **25 iunie 2024**, prima conferință interguvernamentală marcând lansarea procesului.

Moldova este antrenată activ în îndeplinirea cerințelor stabilite de Comisia Europeană în avizele sale privind criteriile de aderare. Comisia a recomandat deschiderea negocierilor de aderare cu Moldova, cu condiția ca aceasta să finalizeze etapele privind reforma justiției, lupta cu corupția și deoligarhizarea. **UE a oferit asistență financiară și tehnică substanțială** Moldovei pentru a sprijini eforturile de reformă și a consolida reziliența.

Primul summit UE-Moldova s-a desfășurat 4 iulie 2025, la Chișinău, evidențiind parteneriatul și cooperarea tot mai intensă dintre cele două părți.

Deși un termen specific pentru aderarea deplină nu este încă definit, procesul ar putea să dureze câțiva ani, cu o potențială intrare pentru unele țări din regiune mai aproape de 2030.

În martie 2024, cabinetul de miniștri al Republicii Moldova a aprobat un mecanism de coordonare a procesului de aderare a Republicii Moldova la UE. Decizia Guvernului stabilește un cadru actualizat pentru coordonarea aderării la UE și prezintă organizarea și funcționarea echipei de negociere. Dacă este necesar, echipa de negociere poate fi completată cu funcționari publici și experți independenți.

Elementele cheie ale mecanismului de coordonare se referă la:

- *rolul Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană în asigurarea coordonării strategice a procesului de negociere;*

- *consultarea cu Parlamentul cu privire la evoluțiile curente și coordonarea pozițiilor de negociere;*
- *modul de organizare și funcționare a Grupurilor de lucru pentru negocieri;*
- *coerența activităților autorităților/instituțiilor publice în procesul de aderare;*
- *componența și responsabilitățile echipei de negociere;*
- *examinarea și aprobarea pozițiilor de negociere de către Guvern;*
- *furnizarea de sprijin secretarial echipei de negociere de către Biroul pentru Integrare Europeană.*

Citiți mai mult:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM:member_states_accession

Funcții și responsabilități în avansarea integrării europene

Actorii naționali în procesul de aderare la UE includ țările candidate (guvernul și administrația publică responsabilă de reforme și negocieri), statele membre ale UE (implicate în negocieri și ratificarea finală) și instituțiile UE (cum ar fi Comisia Europeană pentru selecție și negociere și Parlamentul European pentru avizul conform). Fiecare are un rol distinct în îndeplinirea cerințelor și aprobarea tratatului final.

Actori din țările candidate

- **Guvernul și administrația publică:** *Responsabile pentru implementarea reformelor necesare, adaptarea legislației naționale la acquis-ul UE și desfășurarea negocierilor. Aceste entități sunt principalele elemente ale procesului de reformă, transpunând obiectivele de aderare în acțiuni concrete.*
- **Parlamentele naționale:** *Trebuie să ratifice Tratatul de aderare final odată ce acesta este semnat. De asemenea, parlamentele joacă un rol de supraveghere prin intermediul comisiilor pentru integrare europeană, care monitorizează alinierea legislativă și reformele electorale.*
- **Organizațiile societății civile (OSC):** *Contribuie la proces prin activități de advocacy, monitorizare și prin promovarea transparenței și a dezbaterii publice privind integrarea în UE. Implicarea lor contribuie la asigurarea faptului că reformele se bazează pe o participare civică autentică și pot contribui la realizarea unei schimbări sociale transformatoare.*

Actori din statele membre ale UE

- **Statele membre:** *Sunt părți la negocierile de aderare și trebuie să convină asupra pozițiilor de negociere. De asemenea, acestea au responsabilitatea finală de a ratifica Tratatul de aderare după semnarea acestuia.*
- **Parlamentele naționale ale statelor membre:** *Trebuie să ratifice Tratatul de aderare, ceea ce reprezintă un pas esențial pentru ca țara să adere oficial la UE.*

- **Ministere naționale:** Agențiile și ministerele din statele membre pot coopera cu omologii lor din țările candidate prin diverse inițiative, cum ar fi Rețeaua Europeană de Integrare.

Actori instituționali ai UE

- **Comisia Europeană:** Gestionează procesul de aderare, care include efectuarea exercițiului de selecție, pregătirea proiectelor de poziții de negociere pentru statele membre și supravegherea negocierilor.
- **Parlamentul European:** Trebuie să își dea acordul conform termenilor finali de aderare înainte de semnarea Tratatului de aderare.
- **Consiliul European:** Liderii celor 27 de state membre iau deciziile cheie privind deschiderea negocierilor de aderare.
- **Autoritățile publice naționale:** Reprezentanții autorităților publice naționale din statele membre participă la diverse rețele și inițiative pentru a împărtăși cunoștințe și a coordona acțiuni legate de politicile și oportunitățile de finanțare ale UE.

Implicarea autorităților locale în negocierile de pre-aderare și screening

Autoritățile locale joacă un **rol cheie în procesul de pre-aderare** pentru țările care doresc să adere la Uniunea Europeană. Ele sunt implicate în diverse etape, inclusiv în procesul de screening și negocieri, pentru a asigura alinierea la standardele UE și a se pregăti pentru aderare.

Procesul de screening:

- **Examinare detaliată:** Comisia Europeană, în colaborare cu țara candidată, efectuează o evaluare amănunțită a fiecărei politici (sau „capitol”) pentru a evalua gradul de pregătire a țării pentru aderarea la UE.
- **Contribuția autorităților locale:** Autoritățile locale oferă o contribuție crucială în timpul acestui proces de screening, furnizând informații despre implementarea practică a politicilor UE la nivel local.
- **Identificarea lacunelor și a provocărilor:** Autoritățile locale contribuie la identificarea provocărilor și a lacunelor specifice în capacitatea lor de a implementa legislația și politicile UE, asigurând că dimensiunile locale și regionale ale țării sunt abordate în mod adecvat. De asemenea, autoritățile locale au un rol în identificarea greșelilor și a implicațiilor politice, care ar putea fi omise de alte instituții.

Negocieri:

- **Pregătirea pentru aderare:** Autoritățile locale și regionale sunt implicate în pregătirea pentru aderare prin alinierea practicilor și a legislației lor la standardele UE.
- **Implementarea politicilor UE:** Autoritățile locale joacă un rol vital în implementarea practică a politicilor și programelor UE, asigurând că, comunitățile locale beneficiază de procesul de aderare.

- **Reprezentarea intereselor locale:** *Autoritățile locale acționează ca reprezentanți ai comunităților lor în timpul negocierilor, asigurând că interesele locale sunt luate în considerare și abordate în acordul final de aderare.*

Domenii cheie de implicare:

- **Reforma administrației publice:** *Autoritățile locale sunt cruciale în modernizarea administrației publice atât la nivel local, cât și la nivel central, asigurând eficiența și democrația.*
- **Protecția mediului:** *Ele joacă un rol semnificativ în implementarea legislației UE în materie de mediu și în gestionarea resurselor de mediu. Marea majoritate a competențelor autorităților locale se referă la probleme de mediu (apă, deșeuri, servicii de construcții și comunale, clădiri, drumuri, turism, educație, dezvoltare economică etc.).*
- **Dezvoltare economică:** *Autoritățile locale contribuie la promovarea dezvoltării economice, a exporturilor și la atragerea de investiții în cadrul politicilor UE.*
- **Incluziune socială:** *Ele sunt implicate în implementarea politicilor sociale și în asigurarea incluziunii sociale la nivel local.*
- **Dezvoltarea infrastructurii:** *Autoritățile locale joacă un rol cheie în dezvoltarea proiectelor de infrastructură aliniate la standardele UE.*

Citiți mai mult:

<https://mfa.gov.md/ro/content/maexplica-aderarea-la-ue>

https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/steps-towards-joining_en

Rolul CALM în aderarea la UE

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) joacă un rol crucial în procesul de aderare a

Moldovei la UE prin susținerea și consolidarea guvernancei locale, promovarea descentralizării și încurajarea dialogului între autoritățile locale și cele centrale. Implicarea CALM este esențială pentru a asigura că guvernele locale sunt pregătite să facă față provocărilor și oportunităților prezentate de aderarea la UE în domenii precum:

- **Consolidarea guvernancei locale:** *CALM lucrează pentru a îmbunătăți calitatea guvernancei locale prin inițiative axate pe democrația locală, autonomia locală, descentralizare, guvernare deschisă, egalitate de gen și gestionarea migrației.*
- **Descentralizarea și reforma administrației publice:** *CALM promovează activ reforme de descentralizare, care sunt esențiale pentru abilitarea autorităților locale, finanțarea activităților acestora și alinierea la standardele UE.*

- **Dialog pe mai multe nivele:** *CALM facilitează dialogul între autoritățile locale și centrale, asigurând că perspectivele locale sunt luate în considerare în procesul de aderare la UE.*
- **Proiecte finanțate de UE:** *CALM participă la proiecte internaționale care vizează consolidarea capacităților, cooperarea transfrontalieră și sporirea rezilienței locale.*
- **Lobby și advocacy:** *CALM lansează acțiuni de lobby pentru a asigura că interesele autorităților locale sunt reprezentate în procesul de aderare la UE.*

Exemple specifice de implicare recentă a CALM:

- CALM este membru al **Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană** prezidată de Președintele țării și membru al **grupurilor de lucru** cheie pentru screening-ul și negocierile UE.
- CALM oferă, de asemenea, comentarii la actele de politică și legislative prin **avize oficiale** și

participarea la audieri publice și construiește parteneriate cu autoritățile centrale și partenerii internaționali pentru a promova perspectiva UE a Moldovei și rolul autorităților locale în procesul de aderare la UE.

- CALM a participat ca membru al delegației naționale oficiale care a vizitat Bruxelles-ul în cadrul screening-ului și negocierilor privind reforma administrației publice.
- CALM, în parteneriat cu Comitetul European al Regiunilor, Congresul Autorităților Locale și Regionale ale Consiliului European, CEMR/PLATFORMA și NALAS, lucrează pentru a consolida rolul Moldovei în peisajul european și a construi dezvoltarea și reziliența locală prin guvernare durabilă.

- CALM a contribuit la elaborarea **Strategiei de Reformă a Administrației Publice pentru 2023-2030** și a celui de al Cincilea Plan Național de Acțiune pentru Parteneriatul pentru Guvernare Deschisă.
- CALM este implicat activ în organizarea de **evenimente și seminare** pentru a promova reforma administrației publice, aspecte concrete ale guvernancei locale, consolidarea capacităților autorităților locale și învățarea inter pares între autoritățile locale, inclusiv cu omologii lor din UE.
- CALM a fost apreciat pentru rolul său în proiectul „**Consolidarea culturii dialogului și a guvernancei locale deschise în Republica Moldova**”, care vizează consolidarea dialogului dintre autoritățile locale și centrale.

În concluzie, CALM este un **actor cheie** în procesul de aderare a Moldovei la UE, lucrând pentru a asigura că autoritățile locale sunt bine pregătite și implicate activ în procesul de aliniere la standardele și valorile europene.

Fonduri europene: oportunități și provocări pentru autoritățile locale din Moldova

Finanțarea UE include diverse instrumente și mecanisme utilizate de Uniunea Europeană pentru a alocă resurse financiare cu scopul de a sprijini diferite obiective și proiecte de politică în statele sale membre și nu numai. Aceste instrumente includ **granturi, instrumente financiare, cum ar fi împrumuturile și garanțiile, sprijin bugetar și fonduri fiduciare**, adesea gestionate prin management partajat sau management direct de către Comisia Europeană.

1. **Granturi:** *Ajutoare financiare directe acordate de UE pentru a sprijini proiecte sau activități specifice. Drept exemple pot servi granturile pentru cercetare și inovare, dezvoltare de infrastructură și incluziune socială.*

2. **Instrumente financiare:** *Acestea includ împrumuturi, garanții și investiții de capital concepute pentru a fi rambursate, creând un fond de resurse revolving. Ele oferă opțiuni de finanțare durabile și flexibile pentru proiecte, în special în domenii precum inițiativele sociale, ocuparea forței de muncă și dezvoltarea competențelor.*
3. **Fonduri fiduciare:** *Înființate pentru a pune în comun fonduri din diferite surse (inclusiv UE și statele membre) pentru a sprijini priorități tematice sau regionale specifice. Pot fi utilizate pentru acțiuni de urgență, post-urgență sau tematice, în special în acțiunea externă.*

4. **Programe de finanțare UE (exemple):**

- Orizont Europa (cercetare și inovare).
- Erasmus+ (educație, formare, tineret și sport).
- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) (dezvoltare regională și urbană).
- Fondul de Coeziune (infrastructură și mediu).
- Fondul Social European Plus (FSE) (incluziune socială și ocuparea forței de muncă).
- Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR).
- Fondul European pentru Afaceri Maritime, Pescuit și Acvacultură (FEMAM).
- LIFE (acțiune pentru mediu și climă).
- Europa Creativă (sectoarele culturii și audiovizualului).
- Fondul pentru Azil, Migrație și Integrare (AMIF).

Deși la moment Moldova direct nu beneficiază de aceste programe în afară de Orizont și Erasmus, totodată anumite activități din cadrul programelor deseori acoperă inclusiv și Republica Moldova

Instrumente financiare ale UE pentru aderare și autoritățile locale

Uniunea Europeană utilizează mai multe instrumente de finanțare pentru a sprijini țările care aspiră să adere la UE, în principal prin intermediul **Instrumentului de Asistență pentru Pre-aderare (IPA)**. Pentru Moldova este însă utilizat instrumentul numit **Instrumentul de Vecinătate, Dezvoltare și Cooperare Internațională – Europa Globală (NDICI-GE)** sau mai simplu - Europa Globală. Prin acest instrument financiar UE investește în dezvoltare, îmbunătățirea guvernancei, democrație și combaterea schimbărilor climatice în statele non-UE. NDICI-GE face parte din strategia mai largă Global Gateway. NDICI este principalul instrument financiar pentru cooperarea internațională a UE, acoperind diverse domenii, precum vecinătatea, dezvoltarea și cooperarea internațională. Acesta subliniază sprijinul pentru guvernele locale și regionale (GLR) din țările partenere, recunoscând rolul lor crucial în dezvoltare.

Au fost mai multe discuții privind aderarea Moldovei la IPA, eventual începând din 2027, dar la moment NDICI rămâne principalul instrument financiar pentru Republica Moldova. IPA are anumite avantaje față de NDICI cît în sens de imaginea atît și în sens practic, fiind un instrument special creat și de mai multe ori ajustat la nevoile țărilor candidate. Totodată diferențele dintre aceste instrumente nu sunt esențiale

Alte instrumente includ:

- **Fondul European pentru Dezvoltare Durabilă Plus (EFSD+):** *Sprijină investițiile durabile în țările partenere, incluzând cele aflate în proces de preaderare.*
- **Erasmus+:** *Un program, care sprijină educația, formarea, tineretul și sportul, de care pot beneficia țările candidate.*
- **Sprijin bugetar:** *Oferă transferuri financiare directe către trezoreriile naționale din țările partenere pentru a sprijini reformele de dezvoltare durabilă.*
- **Interreg:** *Sprijină cooperarea între regiuni și țări, inclusiv cele care se învecinează cu UE, cu accent pe mobilitatea transfrontalieră, protecția mediului și accesul la servicii publice.*

Republica Moldova beneficiază de toate aceste instrumente.

Trebuie să avem în vedere o diferență între (i) instrumentele de finanțare ale UE, care reprezintă instrumente/linii bugetare prin care este canalizat sprijinul UE, și (ii) programele UE finanțate de aceste instrumente de finanțare. **Instrumentele de finanțare reprezintă o înțelegere mai globală, care finanțează mai multe programe și proiecte.**

Principii cheie ale finanțării UE pentru aderare:

- **Alinierea la criteriile de la Copenhaga:** *Finanțarea este adesea legată de progresul țărilor candidate în îndeplinirea criteriilor politice, economice și juridice pentru aderarea la UE.*

- **Consolidarea instituțiilor:** *Un accent semnificativ este pus pe consolidarea capacității administrațiilor publice, a sistemului judiciar și a altor instituții din țările candidate.*
- **Promovarea dezvoltării economice:** *Finanțarea UE sprijină reformele menite să creeze o economie de piață funcțională și să îmbunătățească competitivitatea.*
- **Management indirect:** *O parte semnificativă a finanțării UE este implementată prin management indirect, unde finanțarea este canalizată prin autoritățile naționale sau organizații internaționale.*
- **Guvernanță pe mai multe niveluri:** *Subliniază importanța implicării diferitor niveluri de guvernare și a părților interesate în proiectarea și implementarea proiectelor.*
- **Abordare de jos în sus:** *Încurajează asumarea locală și participarea la inițiativele de dezvoltare.*
- **Principiul parteneriatului:** *Subliniază necesitatea colaborării și a responsabilității partajate între UE și țările partenere.*

În esență, instrumentele de finanțare ale UE pentru aderare sunt concepute pentru a oferi **sprijin cuprinzător** țărilor candidate pe măsură ce progresează spre îndeplinirea cerințelor pentru aderarea la UE. Autoritățile locale din țările partenere pot accesa aceste oportunități de finanțare prin diverse mecanisme, prin apeluri directe de propuneri, participarea la proiecte mai mari și colaborarea cu organizații intermediare. Site-ul web al Comisiei Europene și alte platforme relevante oferă informații detaliate despre oportunitățile de finanțare specifice și procedurile de aplicare.

Provocări în finanțarea UE

Finanțarea UE pentru țările partenere prezintă atât oportunități semnificative de dezvoltare, cât și provocări în implementarea lor. Provocările pot fi de diverse tipuri, legate de complexitate, resurse și capacități, incluzând:

- **Alinierea politicilor:** *Asigurarea că finanțarea UE se aliniază cu contextul și prioritățile specifice ale țării partenere poate fi o provocare, necesitând o coordonare atentă și un dialog politic.*
- **Implicarea sectorului privat:** *Mobilizarea investițiilor din sectorul privat, în special în proiecte durabile, poate fi dificilă, necesitând mecanisme financiare inovatoare și strategii de atenuare a riscurilor.*
- **Capacitatea de implementare:** *Țările partenere se pot confrunta cu provocări în implementarea eficientă a proiectelor finanțate de UE din cauza capacității administrative limitate, a obstacolelor birocratice sau a lipsei de expertiză tehnică.*
- **Sustenabilitatea datoriei:** *Proiectele de finanțare pe scară largă pot ridica preocupări legate de sustenabilitatea datoriei, în special în economiile vulnerabile.*
- **Contextul geopolitic:** *Finanțarea externă a UE este din ce în ce mai influențată de*

considerente geopolitice, ceea ce poate crea atât oportunități, cât și provocări în crearea de parteneriate.

- **Complexitatea finanțării UE:** Instrumentele multiple de finanțare și actorii implicați în acțiunea externă a UE generează un proces complex și pot face dificilă accesarea și gestionarea eficientă a fondurilor de către parteneri. De asemenea, **cerințele de prefinanțare, cofinanțare, complexitatea formularelor de cerere și micromanageriul** sunt adesea invocate ca provocări semnificative pentru țările partenere și participarea lor la apeluri.

Citiți mai mult:

https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/pre-accession-assistance_en

https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance_en

https://enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/moldova_en

https://enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/eastern-partnership_en

Programe UE pentru Moldova

Uniunea Europeană este profund angajată cu Moldova prin diverse programe și inițiative, având ca scop consolidarea legăturilor, sprijinirea reformelor și creșterea rezilienței țării. Aceste eforturi se concentrează pe domenii cum sunt **securitatea, apărarea, dezvoltarea economică și alinierea la standardele UE**. Inițiativele recente includ Planul UE de Reformă și Creștere pentru Moldova, Facilitatea Europeană pentru Pace pentru modernizarea apărării și participarea la programe UE, cum ar fi Orizont Europa și Mecanismul pentru interconectarea Europei.

- **Cooperarea în domeniul securității și apărării:** UE și Moldova și-au aprofundat cooperarea în domeniul politicii externe și de securitate comune (PESC) și al politicii de securitate și apărare comună (PSAC) prin **Parteneriatul de Securitate și Apărare UE-Moldova**. Facilitatea Europeană pentru Pace oferă un sprijin semnificativ pentru modernizarea forțelor armate ale Republicii Moldova, cu **197 de milioane de euro alo-cați pentru perioada 2021-2025**. UE sprijină, de asemenea, eforturile Moldovei de a construi reziliența împotriva amenințărilor hibride, inclusivzând securitatea cibernetică și contracararea manipulării informațiilor străine, prin **Misiunea Parteneriatului Uniunii Europene în Moldova (EUPM)**.
- **Programe și participare UE:** Moldova participă la mai multe programe UE, incluzând **Orizont Europa, Fiscalis, Vamă, LIFE, EU4Health, Mecanismul pentru interconectarea Europei, Programul Piața Unică, Mecanismul de protecție civilă al Uniunii (UCPM), Europa Digitală și Ocuparea Forței de Muncă și Inovare Socială (EaSI)**. UE sprijină, de asemenea, eforturile Moldovei de a-și consolida capacitatea administrativă și participarea la programele UE.

- **Dezvoltare economică și comerț:** *Acordul de Asociere aprofundată și cuprinzătoare de liber schimb (DCFTA) dintre UE și Moldova elimină taxele de import pentru majoritatea bunurilor comercializate între cele două părți, promovând integrarea economică. UE sprijină eforturile Moldovei de a-și diversifica sursele de energie și de a îmbunătăți securitatea energetică, inclusiv prin participarea la mecanismul comun de achiziție de gaze și la Mecanismul pentru interconectarea Europei. UE oferă, de asemenea, asistență financiară persoanelor vulnerabile pentru a le ajuta să-și plătească facturile la energie.*
- **Alte inițiative importante:** *UE sprijină Moldova în eforturile sale de a implementa Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Organizației Națiunilor Unite. Programul EU4Youth sprijină tinerii antreprenori din Moldova prin oferirea de instruire, mentorat și finanțare pentru întreprinderile sociale. UE oferă, de asemenea, sprijin mass-mediei independente din Moldova pentru a consolida capacitățile de comunicare strategică și a combate dezinformarea.*

Planul de creștere al UE pentru Moldova

UE oferă un **plan de creștere semnificativ pentru Moldova**, care include o **Facilitate de Reformă și Creștere de 1,9 miliarde de Euro**, pentru a stimula economia țării și a accelera calea către aderarea la UE. Acest plan este structurat pe trei piloni principali: **asistență financiară sporită, acces îmbunătățit la Piața Unică a UE și sprijin pentru reformele socio-economice și fundamentale.**

Aspecte cheie ale Planului de creștere al UE pentru Moldova:

- **Sprijin financiar:** *Facilitatea de Reformă și Creștere de 1,9 miliarde de Euro va fi de-bursată pe baza implementării de către Moldova a unei agende de reformă axate pe reforme socio-economice și fundamentale cheie.*
- **Acces la Piața Unică:** *Planul urmărește integrarea mai strânsă a Moldovei în Piața Unică a UE, facilitând comerțul și activitatea economică.*
- **Reformele:** *Planul subliniază sprijinul pentru reformele socio-economice și fundamentale din Moldova, cu accent pe alinierea la standardele și practicile UE.*
- **Dezvoltarea infrastructurii:** *Planul include investiții în proiecte de infrastructură, cum ar fi drumuri noi, poduri și infrastructură energetică, inclusiv o nouă linie electrică care să conecteze Moldova la rețeaua UE.*
- **Sprijin economic:** *Planul include, de asemenea, măsuri de sprijinire a afacerilor, a întreprinderilor mici, și de îmbunătățire a accesului la finanțare.*
- **Sănătate:** *Planul sprijină construcția de noi spitale.*

Planul a fost semnat la **9 mai 2025, la Chișinău**. Este considerat **cel mai mare pachet de sprijin financiar al UE pentru Moldova de la independența sa**. CALM/autoritățile locale promovează continuu finanțarea infrastructurii locale în cadrul planului de creștere al UE. La moment, planul de creștere al

UE pentru Moldova este cel mai amplu și, de fapt, singura finanțare de preaderare disponibilă în următorii trei ani și. Prin urmare, este **esențial pentru perspectiva UE a Moldovei să includă fonduri pentru autoritățile locale în planul de creștere**, în situația în care **70% din *acquis* se referă reglementări cu impact asupra comunităților locale și la implementarea de către autoritățile locale**. Din acest considerent, autoritățile locale din Moldova trebuie să joace un **rol critic în implementarea Planului de creștere al UE** prin traducerea strategiilor la nivel național în acțiuni practice, în cadrul comunităților lor, prin încurajarea participării publice, îmbunătățirea furnizării serviciilor locale și promovarea dezvoltării economice la nivel de bază.

Citiți mai mult:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_5124

https://enlargement.ec.europa.eu/growth-plan-moldova-regulation_en

<https://euneighbourseast.eu/news/publications/factsheet-moldova-growth-plan/>

https://eu4moldova.eu/wp-content/uploads/2024/10/Growth-Plan-FactSheet_EN2.pdf

Programe UE pentru autoritățile locale din Moldova

- **Cooperarea Transfrontalieră Moldova-România (CBC):** UE oferă finanțare pentru proiecte de cooperare transfrontalieră între Moldova și România, cu **85 de milioane de euro alocați pentru perioada 2021-2027**. Aceste fonduri sprijină diverse sectoare, cum sunt sănătatea, educația, turismul, cultura, schimbările climatice, buna guvernare și gestionarea frontierelor. Programul funcționează pe baza unor apeluri deschise pentru proiecte mici și la scară largă, separat.
- **Programul UE Dunărea:** Programul Interreg Regiunea Dunării, cunoscut oficial, este un program de cooperare transnațională, finanțat de Uniunea Europeană, vizează încurajarea colaborării și abordarea provocărilor comune în regiunea Dunării. Programul funcționează pe baza unor apeluri deschise.
- **Programul CBC Marea Neagră:** UE are o strategie pentru regiunea Mării Negre axată pe consolidarea securității, stabilității și prosperității prin cooperare și investiții în conectivitate, energie, transport și infrastructură digitală. Programul funcționează pe baza unor apeluri deschise.
- **Programul EU4Moldova: Comunități Locale:** Este o inițiativă a UE axată pe îmbunătățirea calității vieții și abordarea consecințelor socio-economice ale pandemiei COVID-19 în comunitățile moldovenești selectate. Acesta urmărește să îmbunătățească serviciile publice, să creeze oportunități economice și să consolideze dezvoltarea condusă de comunitate.
- **Programul „Primari pentru creștere economică (M4EG)” în Moldova:** Este o inițiativă axată pe

promovarea creșterii economice incluzive și verzi în orașele secundare. Implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și finanțat de UE, programul își propune să abiliteze autoritățile locale prin finanțare inovatoare, parteneriate public-private și consolidarea capacităților. Faza actuală, care se desfășoară din 2025- 2028, se bazează pe succesele fazei anterioare, cu accent pe planificarea și implementarea dezvoltării economice sistemice la nivel local.

- **„Pactul primarilor”:** *Este o inițiativă europeană, care sprijină autoritățile locale în atingerea obiectivelor UE în materie de climă și energie, prin reducerea emisiilor de CO2 și creșterea eficienței energetice. În Moldova, această inițiativă este cunoscută sub denumirea de „Pactul primarilor Est” și este facilitată de proiectul finanțat de UE „EU4Energy: Pactul primarilor – Proiecte demonstrative”. Programul oferă granturi și asistență tehnică municipalităților semnatare pentru a implementa proiecte de eficiență energetică.*

Citiți mai mult:

https://www.eeas.europa.eu/moldova/moldova-si-ue_ro?s=223

<https://moldovaeuropeana.md/>

<https://euneighbourseast.eu/ro/enlargement/>

<https://eu4moldova.eu/>

<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/moldova/>

Proceduri de aplicare pentru fonduri UE

Pentru a aplica pentru fonduri UE, este util să navigați pe **Portalul UE pentru Finanțare și Licitatii** pentru a găsi apeluri de propuneri relevante, să înregistrați organizația pe platformele de finanțare și să depuneți o propunere online. Procesul implică găsirea unui apel potrivit, verificarea eligibilității, înregistrarea organizației și depunerea cererii, adesea prin portalul e-Calls PROSPECT.

Etape pentru aplicare:

1. Găsirea unui apel de propuneri:

- Vizitarea Portalului UE pentru Finanțare și Licitatii pentru a explora oportunitățile de finanțare disponibile.
- Căutarea apelurilor legate de domeniul dumneavoastră de interes folosind cuvinte cheie și filtre.
- Navigarea prin diferite programe UE și apelurile lor.
- Acordarea unei atenții deosebite ghidurilor specifice pentru solicitanții de granturi pentru fiecare apel.

2. Verificarea eligibilității:

- *Revizuirea atentă a criteriilor de eligibilitate atât pentru organizația particulară, cât și pentru apelul specific.*
- *Asigurarea că organizația are capacitatea operațională și financiară de a realiza proiectul propus.*
- *Pentru multe apeluri, ar putea fi necesar să vă asociați cu organizații din cel puțin trei țări diferite, cel puțin una fiind dintr-un stat membru UE.*

3. Înregistrarea organizației:

- *Înregistrarea organizației pe Portalul UE pentru Finanțare și Licitații.*
- *S-ar putea să fie nevoie să vă înregistrați în sistemul PADOR (Potential Applicant Data Online Registration).*
- *Obținerea codului de identificare a participantului (PIC) pentru organizația dumneavoastră.*

4. Pregătirea propunerii:

- *Urmarea instrucțiunilor specifice pentru apel, în special cerințele de format și conținut.*
- *Pregătirea unei propuneri de proiect detaliate, care să prezinte obiectivele, metodologia și rezultatele așteptate.*
- *Asigurarea că propunerea se aliniază cu obiectivele și prioritățile apelului.*
- *Dacă este necesar, participarea la evenimente de networking pentru a găsi parteneri.*

5. Depunerea propunerii:

- *Depunerea cererii online prin platforma desemnată (de obicei portalul e-Calls PROSPECT) înainte de termenul limită.*
- *În unele cazuri, depunerile pot fi acceptate și prin poștă.*

Considerații importante:

- **Căutarea partenerilor:** Portalul UE pentru Finanțare și Licitații oferă o funcție de căutare a partenerilor pentru a ajuta la găsirea unor colaboratori potriviți.
- **Eligibilitate:** Asigurați-vă că organizația și proiectul îndeplinesc toate criteriile de eligibilitate prezentate în apel.
- **Puncte de contact naționale:** Contactarea punctelor de contact naționale (NCP) sau a altor servicii de sprijin pentru asistență cu procesul de aplicare ar putea fi utilă.
- **Consultarea Portalului de Finanțare și Licitații al Comisiei Europene:** Acest portal oferă o listă cuprinzătoare de apeluri de propuneri și oportunități de finanțare de la Comisia

Europeană.

- **Explorarea EuroAccess:** Această platformă oferă un motor de căutare pentru oportunități de finanțare și furnizează informații despre programele de finanțare UE pe EuroAccess (euro-access.eu).
- **Verificarea site-urilor web ale programelor specifice:** Vizitarea site-urilor web ale programelor de finanțare individuale, cum ar fi Orizont Europa, Erasmus+ sau Europa Globală, pentru a găsi apeluri de propuneri specifice legate de domeniul dumneavoastră de interes.
- **Parteneriate:** Multe programe de finanțare UE necesită parteneriate cu organizații din diferite țări. Ar putea merita să luați în considerare construirea de parteneriate cu părțile interesate relevante.
- **Implicarea autorităților și organizațiilor locale:** Autoritățile și organizațiile locale joacă adesea un rol crucial în implementarea proiectelor finanțate de UE.
- **Procesul de aplicare:** Urmați cu atenție ghidurile de aplicare și termenele limită pentru fiecare apel de propuneri.

Gestionarea proiectelor finanțate de UE

Gestionarea proiectelor finanțate de UE în țările partenere implică o **abordare structurată**, cu responsabilități definite, o gestionare financiară riguroasă și o comunicare clară. Etapele cheie includ înțelegerea acordului de grant, stabilirea unui acord de consorțiu, organizarea de reuniuni regulate de management și depunerea de rapoarte în timp util. Gestionarea financiară este crucială, cerând partenerilor să respecte reglementările UE și cerințele de raportare. Comunicarea eficientă și diseminarea rezultatelor proiectului sunt, de asemenea, esențiale pe parcursul întregului ciclu de viață al proiectului.

Aspecte cheie ale gestionării proiectelor finanțate de UE:

- **Înțelegerea acordului de grant:** Acordul de grant prezintă obiectivele proiectului, activitățile, bugetul și cerințele de raportare. Partenerii trebuie să înțeleagă în detaliu obligațiile și responsabilitățile lor prezentate în acord.
- **Stabilirea acordului de consorțiu:** Pentru proiectele colaborative, care implică mai mulți parteneri, un acord de consorțiu clarifică rolurile, responsabilitățile și aranjamentele financiare dintre parteneri.
- **Reuniunea de lansare:** O reuniune de lansare a proiectului este crucială pentru prezentarea proiectului, stabilirea canalelor de comunicare și clarificarea rolurilor și responsabilităților pentru toți partenerii.
- **Reuniuni regulate de management:** Reuniunile regulate de management, inclusiv reuniunile de revizuire a progresului, sunt esențiale pentru monitorizarea evoluției proiectului, abordarea

provocărilor și asigurarea faptului că proiectul rămâne în cadrul stabilit.

- **Gestionarea financiară:** *Proiectele finanțate de UE necesită o gestionare financiară meticuloasă. Aceasta implică pregătirea de rapoarte financiare, care respectă reglementările UE, urmărirea cheltuielilor și asigurarea unei documentații adecvate.*
- **Monitorizare și raportare:** *Monitorizarea continuă a activităților proiectului și raportarea regulată sunt esențiale pentru urmărirea progresului și identificarea oricăror probleme potențiale.*
- **Comunicare și diseminare:** *Partenerii trebuie să comunice progresul proiectului și să disemineze rezultatele către părțile interesate relevante. Aceasta include respectarea ghidurilor de comunicare și utilizarea emblemei UE pentru a recunoaște finanțarea UE.*
- **Gestionarea riscurilor:** *Identificarea riscurilor potențiale și elaborarea strategiilor de atenuare este crucială pentru asigurarea succesului proiectului.*
- **Audituri:** *În mod normal, partenerii trebuie să fie pregătiți pentru audituri prin menținerea unei documentații amănunțite privind activitățile proiectului.*

Citiți mai mult:

https://european-union.europa.eu/live-work-study/funding-grants-subsidies_ro

https://commission.europa.eu/funding-tenders/how-apply/eligibility-who-can-get-funding_ro#programe-de-finan%C8%9Bare

<https://mfa.gov.md/ro/content/proiecte-burse-si-granturi>

<https://old.gov.md/ro/content/biroul-pentru-integrare-europeana>

<https://radiochisinau.md/gestionarea-fondurilor-europene-si-sprijinirea-comunitatilor-discutate-la-bruxelles-in-cadrul-capitolului-22---214843.html>

<https://gov.md/ro/coordonarea-asistentei-externe-si-fonduri-europene>

Concluzii

Procesul de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană reprezintă o **transformare profundă**, care necesită eforturi concertate la toate nivelurile de guvernare. În acest context amplu, **rolul APL și al asociațiilor acestora, precum CALM, este nu doar important, ci fundamental.**

Autoritățile locale sunt actorii cei mai apropiați de cetățeni, fiind direct responsabile pentru implementarea politicilor și furnizarea serviciilor esențiale. Experiența arată că **circa 70% din întreaga legislație a UE (acquis-ul comunitar) este destinată și implementată la nivel local.** Această statistică

subliniază de ce **capacitatea administrativă și resursele financiare ale APL sunt piloni centrali** în procesul de aderare. Fără o administrație publică locală puternică, bine dotată și transparentă, transpunerea și aplicarea eficientă a normelor și standardelor europene devin imposibile. Asociațiile de APL, cum ar fi CALM, joacă un **rol vital în consolidarea acestei capacități**, oferind expertiză, sprijin și reprezentarea intereselor locale la nivel național și internațional.

O înțelegere aprofundată a instituțiilor cheie ale UE (cum ar fi CoR) și ale Consiliului Europei (în special Congresul Autorităților Locale și Regionale și Carta Europeană a Autonomiei Locale) este **indispensabilă** pentru APL din Moldova. Aceste organisme oferă nu doar cadre legislative și de bune practici pentru guvernanta locală democratică, dar și **platforme esențiale pentru dialog, schimb de experiență și acces la finanțare**. Cunoașterea acestor structuri și mecanisme permite autorităților locale să promoveze interesele eficient, să participe activ la rețelele europene și să beneficieze de asistența tehnică și financiară necesară pentru dezvoltarea locală și regională durabilă.

Importanța Participării și Implicării Active a Asociațiilor Reprezentative (CALM) în Procesul de Negociere:

Implicarea activă a asociațiilor reprezentative, în mod particular a CALM, în procesul de negociere al Republicii Moldova cu UE este crucială. CALM acționează ca o punte între necesitățile specifice ale comunităților locale și cerințele procesului de aderare. Prin participarea la grupurile de lucru, consultări și dialoguri strategice, CALM asigură că perspectiva locală este integrată în fiecare etapă a negocierilor.

Acest lucru este vital nu doar pentru adaptarea legislației naționale la *acquis*, ci și pentru identificarea provocărilor și oportunităților specifice fiecărei comunități, garantând o implementare adaptată și eficientă a politicilor UE la nivel de bază. Faptul că 70% din legislația UE are impact direct asupra comunităților locale, impune o atitudine activă și coerentă din partea APL în cadrul acestor discuții.

În concluzie, **succesul parcursului european al Republicii Moldova depinde intrinsec de puterea și implicarea autonomiei locale**. O viziune strategică care recunoaște și sprijină rolul central al autorităților locale și al asociațiilor lor nu este doar o cerință tehnică, ci o **condiție esențială pentru o integrare europeană autentică și benefică** pentru toți cetățenii Republicii Moldova.

Citiți mai mult:

<https://platforma-dev.eu/the-road-to-enlargement-must-be-local/>

<https://salarinternational.se/download/18.311a15471944681fcd964bcb/1737028868895/Conclusions%20Platforma.pdf>

<https://eu4municipalities.al/en/local-government-forum-municipalities-and-eu-integration-process-exchanging-good-practices-in-south-east-europe/>

